

Jeremiáš v hrnčířské dílně

Javorník, 23.1.2010

Čtení: Ř 9, 14 – 26; Text: Jr 18, 1 – 6

Slovo, které se stalo od Hospodina k Jeremjášovi: "Vstaň a sestup do hrnčířova domu a tam ti ohlásím svá slova." Sestoupil jsem tedy do hrnčířova domu, právě když pracoval na hrnčířském kruhu. Ale nádoba, kterou vlastní rukou z hlíny zhotovoval, se nepovedla. Začal znovu a udělal z ní nádobu jinou; dělal, co se mu zdálo být správné. I stalo se ke mně slovo Hospodinovo: "Cožpak nemohu naložit s vámi jako ten hrnčíř, dome izraelský? je výrok Hospodinův. Hle, jste v mých rukou jako hlína v rukou hrnčířových, dome izraelský."

Určitě si už každý z vás někdy položil otázku: Proč to nebo ono Pán Bůh v mém životě dopustil? Většinou se tak ptáme, když nás potká něco zlého. Někdy máme snahu Pánu Bohu radit, jak by měl něco udělat a proč to neudělá tak nebo tak. To je jeden druh postoje vůči Pánu Bohu. Řekněme, nespokojený, reptající. Existuje i však jiný postoj – rezignovaný: Když to tak Pán Bůh dopustil, co my už naděláme. Boží vůle člověk nezmění. Myslím, že ani jeden ani druhý postoj není správný. To nám zjevuje dnešní oddíl z Písma.

Prorok Jeremiáš dostal od Boha pokyn, aby se šel podívat do hrnčířské dílny. "Vstaň a sestup do hrnčířova domu a tam ti ohlásím svá slova." Jeremiáš tedy sestoupil do hrnčířova domu, a co vidí: hrnčíř právě pracuje na hrnčířském kruhu. Z kusu hlíny tvaruje vázy, džbány, misky, hrnce, poháry, všelijaké nádoby. Zcela podle svého uvážení. Když se mu nedaří zhotovit nádobu, jakou si představoval, udělá z téže hlíny nádobu jinou.

Když Jeremiáš viděl hrnčíře při práci, stalo se k němu slovo Hospodinovo: „Cožpak nemohu naložit s vámi jako ten hrnčíř, dome izraelský?“ Bratři a sestry, v tomto Božím slovu, které se stalo k prorokovi, jsou skryty dvě důležité pravdy. Podobenství o hlíně a hrnčíři můžeme vyložit dvojím způsobem. Jednak jako napomenutí, ale také jako veliké potěšení. Začneme tím prvním:

Ten první výklad je odpovědí na tu všetečnou lidskou otázku: Proč? Proč Bůh jednou dělá tak a podruhé jinak? A v této otázce často zaznívá výtka na adresu Pána Boha: Proč je Bůh tak nespravedlivý, někomu žehná a na jiného sesílá zlo? Otázka je to možná upřímná, ale nevyjadřuje pokoru a poníženost před Pánem Bohem. Zcela jinak se s domnělou Boží nespravedlností vyrovnává biblický Job. „Dobré-liž jen věci brátí budeme od Boha, zlých pak nebudeme přijímati?“ (Job 2,10). A apoštol Pavel věnuje této otázce celou 9. kap. ep. Řím. Zaposlouchejme se do jeho argumentace - přečtu několik veršů z Ř 9: „Co tedy řekneme? Je Bůh nespravedlivý? Naprosto ne! Mojžíšovi řekl: „Smiluj se, nad kým se smilují, a slituj se, nad kým se slitují.“ Nezáleží tedy na tom, kdo chce, ani na tom, kdo se namáhá, ale na Bohu, který se smilovává. Písmo přece říká faraónovi: 'Vzdvihl jsem tě, abych na tobě ukázal svou moc a aby mé jméno bylo rozhlášeno po celé zemi.' Smilovává se tedy, nad kým chce, a koho chce, činí zaturzehlým. Snad mi řekneš: "Proč nás tedy Bůh ještě kárá? Může se vůbec někdo vzepřít jeho vůli?" Človče, co vlastně jsi, že odmlouváš Bohu? Řekne snad výtvar svému tvůrci: "Proč jsi mě udělal takto?" - A máme zde opět obraz hrnčíře a jeho hlíny. Všechny otázky musí umlknout, když si uvědomíme, v jakém postavení vůči Pánu Bohu jsme. Hlína je kus neživé hmoty, kdežto hrnčíř je inteligentní bytost. Naše všetečné otázky vyplývají z toho, že obě tyto role zaměňujeme a sami sebe stavíme do role hrnčíře, který rozhoduje o tom, co bude dělat. My se často chováme jako ti, které napomíná apoštol Jakub (4,13n): „A nyní vy, kteří říkáte: "Dnes nebo zítra půjdeme do toho a toho města, zůstaneme tam rok, budeme obchodovat a vydělávat" - vy přece nevíte, co bude zítra! Co je váš život? Jste jako pára, která se na okamžik ukáže a potom zmizí! Raději byste měli říkat: "Bude-li Pán chtít, budeme naživu a uděláme to neb ono." A žalmista říká: „Co je člověk, že na něho pamatuješ?“ A apoštol Pavel: „Tento poklad máme však v hliněných nádobách, aby bylo patrné, že tato nesmírná moc je Boží a není z nás.“ A mohli bychom pokračovat v citování Písma, ale už jen z tohoto výčtu je patrné, jak Bible vidí člověka ve vztahu k Pánu Bohu. To je ten první smysl a význam podobenství o hlíně a hrnčíři. Bůh je svrchovaný vládce, nejvyšší autorita, člověku přísluší pouze poslušnost a pokorné přijetí Boží vůle.

Kdybychom se však spokojili s tímto výkladem, nejen že bychom nedočetli hloubku moudrosti Božího slova, ale byl by to jen jednostranný, zjednodušující a ne příliš povzbuzující výklad. Ale jak už jsem řekl v úvodu, slovo o hrnčíři a hlíně má výklad dvojí. Ten první vyslovila naplno epištola Jakubova: Človče, co vlastně jsi, že odmlouváš Bohu? Ale je zde ještě druhý výklad, a ten je obsažen právě u proroka Jeremiáše v 18. kap. A to je ten potěšující výklad. Hospodin tímto slovem odpovídá na otázku: Je Boží vůle neměnným slepým osudem, na kterém nelze nic změnit? Je správné přijmout postoj, který říká: „Když to tak Pán Bůh dopustil, co my už naděláme. Boží vůle člověk nezmění“? Na to Boží slovo říká jasné NE. Bůh není neměnný osud, nýbrž Bůh milostivý a lítostivý, činící milosrdenství nad tisíci těmi, kteříž jej milují, a ostríhají přikázání jeho. Dnešní text říká: „Hle, jste v mých rukou jako hlína v rukou hrnčířových, dome izraelský. Jednou promluví proti pronárodu a proti království, že je vyvrátím, podvrátím a zničím. Avšak odvrátí-li se onen pronárod od zla, jež páchal a proti němuž jsem mluvil, budu litovat toho, že jsem zamýšlel způsobit mu něco zlého.“ To je slovo plné naděje. Znamená, že i tenkrát, když se moc nevyvedeme, když máme všelijaké vady hříchu a kazy na své svatosti, Hospodin má moc vzít nás opět do rukou, jako tu nepodařenou nádobu, a učinit z nás novou a lepší. Když se náš život nepovede a zdá se nám, že je všechno zkaženo, Bůh může z téže hlíny udělat všechno znovu, a třeba se to tentokrát podaří. Bůh má moc učinit z nás nové stvoření.

Nezáleží na tom, co jsme byli kdysi. Kdysi jsme byli „mrtvi ve vinách a hříších“, bez naděje, ale Bůh nás probudil k životu spolu s Kristem a všechny viny nám odpustil. Udělal z pokažené nádoby nádobu novou. To je také smysl podobenství o hrncíři: naděje nového začátku! Bůh může změnit svoji vůli. Proto má smysl se modlit, proto má smysl činit pokání, má smysl obrátit se k Bohu. Byl-li někdo zavržen, nemusí to tak zůstat! Byl-li někdo uprostřed nás v pohrdání, ještě může dojít cti. Ani my nemáme pohlížet na své bližní, ale ani sami na sebe, jako na ty, kteří byli jednou provždy odepsáni. Bůh nad nikým neláme hůl. On „trtinu nalomenou nedolomí a lnu kouřícího se neuhásí.“ To jen my, lidé, pochybujeme o možnosti nového začátku, o možnosti životního obratu. Myslíme si, že každý člověk je jednou takový jaký je, a to že se s ním táhne po celý život. Kdyby to tak, bratři a sestry, bylo, nikdo z nás by neměl sebemenší šanci vstoupit do království Božího. Písmo pravdivě vypovídá, že všichni jsme porušené, nepodařené nádoby. Musíme se teprve stát novým stvořením. Bůh s touto změnou v našem životě počítá. Pro něj jako hrncíře to není problém. Nechejme se Bohem tvarovat. Dejme Bohu šanci.

Bratři a sestry, prožíváme v životě různé věci. Možná se ptáme: Proč Pán Bůh dopouští to nebo ono? Proč musíme prožívat i něco bolestného? Dnešní obraz z Písma ale říká: Jsme hlína v rukou hrncířových. V tom slovu je napomenutí i naděje. Náš úděl ve světě nikdy není definitivní a hlavně, je v něčích rukou. Je v rukou šikovného hrncíře, umělce, o kterém už od počátku Písmo svědčí, že když něco tvořil, hnětl, modeloval, tak si s tím patřičně vyhrál, aby nakonec z odstupu viděl, že to je dobré a že je čas si s uspokojením odpočinout.

Modlitba: *Nebeský otče, dej, at' Ti vždycky důvěřujeme, když nás tvé ruce láskyplně obepínají a formují do podoby Tvého Syna. Dej, at' se ve Tvém objetí cítíme v bezpečí a těšíme se, že budeme novým stvořením, krásní jako nevěsta připravená pro svého ženicha. Amen.*